

Parochie Heilig Kruis 2025 – omgaan met Onroerend goed

210121

Inleiding

De parochie Heilig Kruis is sinds de fusie in 2010 eigenaar van een zeer divers bezit aan onroerend goed. Rechtsens is de parochie volledig verantwoordelijk voor en vol eigenaar van al deze bezittingen. In het uitoefenen van dat eigendom zijn echter enkele beperkingen gesteld. Die zijn soms van juridische aard en nauw omschreven, maar er zijn ook beperkingen die niet zijn vastgelegd en veeleer van morele aard zijn.

Algemene omschrijving

In het onderhavig document legt het parochiebestuur vast hoe het in het kader van het herstructureringsproces in de parochie wil omgaan met die bezittingen. Juridisch is dat beheer van de bezittingen ingekaderd door diocesane richtlijnen. Vervreemding van onroerende goederen kan alleen na goedkeuring van het bisdom. Het putten uit de reserves van de parochie kan eveneens alleen met bisschoppelijke machtiging.

Het inzetten van middelen op basis van een begroting komt rechtens toe aan het parochiebestuur, zij het dat middelen die afkomstig zijn uit legaten soms heel specifiek zijn bedoeld voor bijvoorbeeld onderhoud aan een exact benoemd gebouw of ter instandhouding van een zeer nauw omschreven doel. In de meeste legaten die ooit zijn nagelaten aan de parochie of diens voorgangers in rechte (de parochies zoals ze bestonden voor de fusie) zijn dergelijke bepalingen echter niet opgenomen.

Naast bovenstaande beperkingen in de vrije beschikkingsmacht van het parochiebestuur is er ook een morele factor die het vrij beschikken beïnvloedt. Het geheel aan bezittingen van de parochie is mede opgebouwd uit giften, schenkingen, legaten en inspanningen van parochianen in de huidige en verleden tijd. De kerk, het kerkgebouw, heeft gedurende vele decennia vanaf het einde van de negentiende eeuw een centrale rol gespeeld in het dorpsleven in de Sallandse gemeenschappen. Dat maakt dat het parochiebestuur zich bewust is van dat verleden en zich gehouden voelt het belang van de lokale gemeenschap steeds mee te wegen in zijn besluitvorming.

Kortom de parochie wil een goed rentmeester zijn over zijn materiële bezit.

Parochie 2025

De huidige herstructurering in de parochie is noodzakelijk vanwege een drietal basiselementen die niet allemaal even sterk spelen op alle locaties. De ontwikkelingstrend geeft echter aan dat vroeg of laat alle locaties ermee te maken zullen krijgen. Deze drie factoren zijn:

- Het steeds minder beschikbaar zijn van mensen die een actieve rol kunnen spelen in het pastoraal team. (in een tijdsbestek van twee decennia liep dit terug van 7 fte naar 2,1 fte);
- Het afnemend aantal vrijwilligers in de parochielocaties en de toenemende vergrijzing;
- Het teruglopen van de reguliere inkomsten van de parochie en het oplopen van de kosten voor (groot) onderhoud aan de vaak 100 jaar oude gebouwen.

Het bestuur heeft in nauw overleg met het pastoraal team en met instemming van het bisdom gekozen voor het plan om in de nabije toekomst met een beperkt team het pastoraat anders te gaan vormgeven om het katholiek geloof ook in de toekomst een kans te geven in Salland. We kiezen ervoor om vanaf 2025 één parochiekerk te hebben met liturgie, catechese, diaconie en andere activiteiten voor alle parochianen. Aan deze parochiekerk wordt vanaf 2021 'gebouwd' in en rond de basiliek van de H. Kruisverheffing te Raalte. Daarnaast zullen we streven naar pastorale presentie op de locaties zodat we ook in de huidige geloofsgemeenschappen in de kerkdorpen aanwezig blijven. Op den duur zal er echter niet meer in het weekend gevierd worden. Dat betekent dat de kerken in de kerkdorpen een traject van vervreemding (verkoop) ingaan dat uitmondt in de verkoop van de kerken. Daar hoort bij dat de kerken aan de goddelijke eredienst onttrokken worden. Wij hopen daarmee:

- Met een kleiner geworden pastoraal team het pastoraat te blijvend te kunnen verzorgen;
- De parochie 'op maat' voor het aantal beschikbare vrijwilligers te maken en toch ook nieuwe vormen van pastoraat te kunnen blijven ontwikkelen;
- De parochie financieel gezond te maken zodat we ook in de verre toekomst financieel bestendig zijn.

Al in 2018 is het pastoraal team en het parochiebestuur met de toenmalige pastoraatgroepen en locatieraden in gesprek gegaan over de pastorale visie 'parochie 2025'. Mede op basis van de inzichten op die bijeenkomsten is de toekomstvisie zoals hierboven beschreven vastgesteld.

In zijn toekomstvisie spreekt het parochiebestuur dan ook over de afstoting van gebouwen om de parochie te behouden.

Proces van afstoting van kerkgebouwen

De kerken zijn dierbare gebouwen in onze locaties. Dat geldt voor de parochianen, maar vaak ook voor de andere inwoners van de dorpen. De kerk wordt gezien als 'onze' kerk. Het gebouw staat in het hart van het dorp en vormt ook het hart van de gemeenschap, de toren is als het ware de identicator van Broekland, Haarle, Heeten, Luttenberg, Mariënheem, Nieuw-Heeten. Vaak is het dorp gegroeid met de bouw van de kerk.

Via vrijwilligerswerk, giften, collectes en kerkbalans hebben vele generaties gelovigen bijgedragen aan de facilitering van het pastoraat op de locatie (voormalige parochie), waaronder het onderhouden van het gebouw.

Echter, de kracht van de locaties neemt met het dalend aantal vrijwilligers af, er is in alle gebouwen sprake van achterstallig onderhoud en de pastorale menskracht ontbreekt om in alle kerkgebouwen een volwaardig pastoraal aanbod te kunnen realiseren.

Het proces van reorganisatie in de parochie Heilig Kruis houdt rekening met deze factoren en wordt in opdracht van het bestuur begeleid door een projectgroep 'parochie 2025'. De kaders voor dat proces zijn gegeven in het document 'Visie 2025' en de procedures die het bisdom daarvoor heeft ingesteld.

Uitgangspunt bij alle vervreemdingen van kerkgebouwen is dat het bijdraagt aan een gezonde financiële positie van de parochie wat een voorwaarde is voor de voortgang van het pastoraat. Het gaat daarbij om de opbouw van de parochiekerk, maar ook om het pastoraat op de overige locaties (de zgn katholieke presentie).

Onttrekking goddelijke eredienst en vervreemding

In feite lopen twee onderscheiden en zelfstandige procedures naast elkaar: de procedure om de kerk te onttrekken aan de goddelijke eredienst en de procedure om te komen tot vervreemding van het kerkgebouw. Beide processen zijn afzonderlijk nauw omschreven in diocesane regels. Het zijn echter wel processen die met elkaar te maken hebben. Onttrekken aan de goddelijke eredienst gaat erover dat het kerkgebouw geen gewijde ruimte meer is waar de sacramenten gevierd worden. In dit proces wordt ook gekeken hoe de parochie de zielzorg blijft organiseren. Vervreemding gaat over het verkopen van het kerkgebouw aan een nieuwe eigenaar. De uiteindelijke verkoop vindt pas plaats nadat het gebouw aan de goddelijke eredienst is onttrokken.

Beknopte versie procedure Onttrekken aan de goddelijke eredienst

Voor deze procedure geldt de notitie 'Het onttrekken van een kerkgebouw aan de goddelijke eredienst' van het aartsbisdom (2017). Kort weergegeven:

- informeren van het bisdom over het voorgenomen beleid met betrekking tot het pastoraat en de gebouwen;
- informeren van alle parochianen over de plannen;
- hoorzitting voor parochianen over de voorgenomen onttrekking aan de eredienst per afzonderlijk kerkgebouw; het parochiebestuur inventariseert dan namens de bisschop de meningen over de voorgenomen onttrekking;
- schriftelijk verzoek aan de bisschop om de kerk aan de eredienst te onttrekken; daar hoort uitgebreide documentatie bij;
- formeel decreet bisschop waarbij het kerkgebouw aan de goddelijke eredienst wordt onttrokken; de bisschop tekent het decreet pas als er een koopcontract voorligt.

Vervreemding van het kerkgebouw

De vervreemding van het kerkgebouw is de verantwoordelijkheid van het parochiebestuur, dat immers formeel eigenaar van alle onroerende goederen in de parochie is. Ook hierbij gelden kerkelijke kaders. Het parochiebestuur wil bij de vervreemding de facilitering van de pastorale presentie meenemen, bijvoorbeeld door enkele ruimtes voor bijeenkomsten te behouden dan wel te ontwikkelen. De projectroep zal met het coördinatie-overleg van de locatie een plan maken waarbij pastorale inhoud, geld en middelen worden beschreven.

Ook willen we parochianen de mogelijkheid bieden tot inspraak in de herbestemming van 'hun' kerkgebouw. Dit kan of via een klankbordgroep dan wel een werkgroep die in samenwerking met de projectgroep van het parochiebestuur een plan maakt. In ieder geval mag een kerkgebouw volgens bisdomregels niet worden verkocht met een onwaardige bestemming (bijv. geen sekshuis, wapenhandel, gokhal, niet-christelijke tempel).

Het traject op locaties

In de Visie 2025 is een richtlijn voor een tijdpad afgegeven; tussen 2020 en 2025 zal het proces van herstructurering zijn beslag krijgen. Dat is niet per se een lineair en vastgetimmerd proces, maar een proces dat rekening houdt met specifieke omstandigheden per locatie.

Geïnteresseerde partijen

Er zullen zich partijen melden (commercieel of stichting/vereniging) die geïnteresseerd zijn in de koop van het kerkgebouw.

Het bestuur neemt partijen serieus die zich schriftelijke melden met de volgende gegevens:

- Naam en contactgegevens van de contactpersoon;
- Waar van toepassing verklaring dat de contactpersoon aangewezen is door zijn organisatie/achterban;
- Omschrijving van het mandaat van de contactpersoon;
- Belang dat wordt nagestreefd;
- Uitvoerige motivatie.

In de afwegingen om te komen tot een voorkeurspartij spelen verschillende factoren een rol. Leidend is de financiële positie van de parochie om het pastoraat in de toekomst vorm te geven. Maar het parochiebestuur kijkt ook of onderstaande punten gerealiseerd kunnen worden:

- mogelijkheid om tegemoet te komen aan de wensen van parochianen op locatie voor een plaats van ontmoeting en gebed;
- beoogde partij moet een waardige bestemming voor het gebouw garanderen;
- ontwerp levert bijdrage aan lokale en maatschappelijke ontwikkeling;
- het gebouw als zodanig blijft in de gemeenschap een herkenbaar middelpunt;
- vervreemding moet bijdragen aan de organiseerbaarheid van de parochie;
- bepalingen omtrent monumentale status van de gebouwen.

Vervolgens zal het parochiebestuur de onderhandelingen over de verkoop/herbestemming aangaan. Uiteraard is dit een vertrouwelijke aangelegenheid.

Tenslotte

Voor beide trajecten – onttrekking aan de goddelijke eredienst en vervreemding – geldt dat het parochiebestuur de parochianen wil informeren over de voortgang en de besluitvorming. Dat is, gezien de actuele lockdown en overige coronamaatregelen, niet gemakkelijk, maar we willen ons best doen dit zo goed mogelijk te doen. Het gaat dan om alle parochianen van de locatie, maar ook specifiek om de coördinatoren (locatie-overleg). Daarbij blijft onverlet dat het bestuur uiteindelijk moet besluiten en dat het zeker niet altijd mogelijk is om alle belangen en wensen te honoreren.

Parochiebestuur
21 januari 2021